

OP DE KOFFIE BIJ DE ZUSTERS CLARISSSEN

Weldra 165 jaar in onze stad

Een gesprek over hun geschiedenis, hun levensvisie en spiritualiteit

De clariskes ... geen Truienaar die ze niet kent en niet weet waar ze wonen! Ook al leven ze discreet in stilte en gebed, ze weten wat er in hun stad en bij haar bewoners leeft, ze hebben voeling met de mensen in dagelijkse contacten. En, andersom, 'de Truiense bevolking draagt de Clarissen in haar hart en komt niet alleen aanbellen om mooi weer te bestellen', schreef Ludwig Vandenhove, voormalig burgemeester, in zijn voorwoord tot het boek 150 jaar Clarissen in Sint-Truiden.

In het sober aangeklede zaaltje praat ik met zuster Mariette, de huidige abdis, en zuster Karien, die goedkeurend het gesprek volgt, af en toe eens bevestigend knikt of wat bijkomende informatie geeft. En die voor lekkere wafels en koffie heeft gezorgd.

*

In 2001 vierden de clarissen hun 150-jarige aanwezigheid in Sint-Truiden. Volgend jaar – in feite over enkele dagen - schrijven we 2016 en bent u hier 165 jaar. Zou u ons iets over uw geschiedenis willen vertellen?

Oorspronkelijk, in 1539, was dit kloostergebouw eigendom van de zusters van het H. Graf, die men hier de Sepulcrinen noemde. Ze waren naar hier gekomen om jonge meisjes te onderwijzen. Die zusters leefden hier, op deze plaats, 250 jaar en ze noemden de plek 'Jerusalem'. Maar tijdens de Franse Revolutie, in

1798, werden ze verdreven en het klooster werd verkocht. Het werd een legerdepot, de kapel werd een danszaal, waarin op de 'décadaire' feesten plaatsvonden. De 'décadaire' was de republikeinse rustdag, die om de tien dagen gehouden werd, in plaats van de zondag. Met alle gevolgen van dien voor het gebouw. Dat verkeerde na korte tijd in een erbarmelijke toestand. Het stadsbestuur nam het toen over en richtte het in als werkhuis voor de arme mensen, zodat die er dan werk konden krijgen. Uiteindelijk raakte het gebouw zo vervallen, dat er in 1809 besloten werd het te verkopen aan een zekere Karel Frische. Na hem kwam de eigendom in handen van zijn dochter, Angela, die met haar man in Roermond woonde en er helemaal niet in geïnteresseerd was.

Ondertussen bloeiden hier de kloosters, vooral dankzij de toenmalige deken, Ludovicus Cartuyvels, die al verschillende vrouwelijke kloosterorden van actieve congregaties naar hier gebracht had, zoals de augustinessen, de ursulinen, de Zusters van Liefde. Maar de kroon op zijn werk, vond hij, zouden contemplatieven zijn. Hij vroeg aan de bisschop van Luik, Mgr. Van Bommel, of hier clarissen mochten komen. De bisschop weigerde. Als reden gaf hij op dat er hier al minderbroeders waren en voor twee bedelorden vond hij Sint-Truiden te klein. Maar deken Cartuyvels gaf zijn idee niet zomaar op.

Geregeld kwamen er meisjes die zich tot het kloosterleven geroepen voelden, hem om raad vragen. En als zijn intuïtie en ervaring hem zeiden dat ze een contemplatieve roeping hadden, gaf hij hun de raad naar Mechelen, het meest nabije clarissenklooster, te gaan. Zo gebeurde het dat er in tien jaar negen meisjes van de streek rond Sint-Truiden in Mechelen intraden. Later, toen hij ervan verzekerd was dat die meisjes zich goed en gelukkig voelden in hun contemplatieve leven, reisde hij naar Mechelen en zei tegen de abdis: Ik wil graag mijn kinderen terug in Sint-Truiden. De clarissen van Mechelen wilden hier ook graag een klooster stichten en deken Cartuyvels kreeg uiteindelijk de toestemming van de Luikse bisschop. Er werden wel enkele voorwaarden gesteld: de clarissen mochten geen aalmoezen vragen, ook niets aannemen, en ze moesten heel streng en in beslotenheid leven. Later heeft een andere bisschop, Mgr. de Montpelier, verschillende privileges goedgekeurd, o.a. dat ze wel van aalmoezen mochten leven. Dat staat in de archieven. En zo kwamen de negen, van Sint-Truiden afkomstige slotzusters en twee buitenzusters op 1 juli 1851 in Sint-Truiden aan.

Ondertussen had deken Cartuyvels contact opgenomen met eigenares Angela Frische om het vervallen kloostergebouw te mogen kopen. Na wat onderhandelen werd het op 18 februari 1851 verkocht voor 26.250 frank, de hypotheek die erop rustte inbegrepen. De kloostergemeenschap van Mechelen betaalde 10.000 frank, ongeveer de helft van het totale bedrag. Voor de andere helft moesten de zusters zorgen.

In 1862, toen ze hier ongeveer tien jaar verbleven, was het hele gebouw te bouwvallig geworden. De abdis vond dat de zusters toch beter gehuisvest moesten zijn. Ook de kapel, die zo lang als balzaal gediend had, was aan

herstelling toe. Ze zei: Koste wat kost, we moeten beginnen te bouwen en met hulp van Sint-Jozef zal het ons wel lukken. Ze beval de werkzaamheden in Sint-Jozefs aandacht aan en - zo lezen we in de archieven - ze vroeg ook dat de zusters, zolang als ons klooster zou bestaan, er elke dag een moment van gedachtenis aan de H. Jozef zouden houden. Dat gebeurt nu nog altijd.

Toen ze dat besluit genomen had, kwamen er onmiddellijk mensen hun hulp aanbieden. Van de een kregen ze een stuk grond om stenen te bakken, van een ander een groot aantal bomen om in het gebouw te verwerken en nog anderen gaven financiële steun. Een broer van een van de zusters bood aan een heel jaar gratis opzichter te zijn bij de werkzaamheden en de aankopen te regelen. En het duurde niet zo heel lang: op 15 maart 1864 werd de eerste steen gelegd van de kapel. Eén jaar later kon deken Cartuyvels er de eerste eucharistie vieren.

De zusters woonden op die bouwwerf. Geen gemakkelijke opdracht. Van twee huizen werd één klooster gemaakt. Ik weet niet of meer zusters dat deden, maar toch heel zeker zuster Agnes Bessemans (*onze betovergrootante – G.B.*). Zij hielp de werklieden zelfs metselen. In notities van toen staat dat ze met de kruiwagen stenen aanbracht en dat ze zelfs bomen plantte.

Citaat: *‘Zr. M. Agnes is een van de eerste novicen geweest bij de stichting van ons Klooster en heeft het huis, waarin wij toen nog woonden, tot Klooster helpen herbouwen. Zij was zeer werkzaam en handig in alle werken en kon goed schrijnwerken; ook heeft zij lange jaren voor den hof gezorgd en verder naaister der hemden geweest, hetgeen zij altijd zeer zorgzaam gedaan heeft. Zij heeft*

Zr. Agnes (Thérèse Bessemans)
 ° 7/7/1843 – † 23/1/1927

bijzonder uitgeschenen in groote nauwkeurigheid in de kleine zaken en goede gebruiken.'

En ook: *'Zo had ze eenmaal boven op het provisiekamertje gans alleen verschillende banken opgetimmerd, zo goed als een schrijnwerker zou gedaan hebben. En als het afgewerkt was zegde zij in haar nederigheid tegen moeder abdis: "Als gij nu na mijne dood niets van mijn deugden hebt, dan hebt gij toch iets van mijn werk."*

Even een zijstapje ... 'Clarissen' verwijst naar de naam van de stichteres van uw orde, de H. Clara. Wanneer was dat? En wat is de kerngedachte van haar spiritualiteit?

Clara, geboren in Assisi in 1194 , was enkele jaren jonger, maar toch een

leeftijdgenote van Franciscus. Ze kende hem en zag hoe hij leefde en dat sprak haar heel erg aan. Voor Clara betekenden Jezus en het evangelie alles. Daarvoor wilde ze leven en daar wilde ze zich helemaal achter zetten. Vooral in de armoede van Jezus wilde ze zich inleven, niet alleen de materiële armoede, maar vooral Jezus, die God was en die voor ons, mensen, afgedaald is tot het gewone mens-zijn. Die daarom als een kind geboren werd en op een kruis gestorven is. Dat is de volledige ontleding van een God die afdaalt om aan de mensen gelijk te worden. Van die gedachte was Clara heel erg doordrongen en dat wilde ze in haar leven navolgen. Clara was de eerste vrouwelijke religieuze die een eigen regel schreef. Franciscus preekte de armoede en Clara maakte van de armoede de richtlijn in haar leven en in dat van haar volgelingen. Maar Clara was vooral een biddende vrouw. En beide begrippen, armoede en gebed, vormen de inhoud van de regel die ze schreef. Zo was ze ook de eerste die het contemplatieve kloosterleven mogelijk maakte voor eenvoudige vrouwen. Voordien moest men bij een intrede in het klooster een groot, rijk erfdeel meebrengen, waarvan de zusters moesten kunnen leven. Maar Clara wilde het contemplatieve kloosterleven voor eenvoudige mensen mogelijk maken, opdat velen haar zouden kunnen navolgen.

Wij volgen nog steeds Clara's regel en leven volgens haar spiritualiteit: armoede, arbeid en gebed, zij het minder streng doorgedreven dan vroeger.

De drempel voor de mensen van Sint-Truiden tot onze gemeenschap ligt niet hoog. Er komen hier regelmatig mensen met problemen aan de poort aanbellen en ons dan vragen: Jullie bidden meer dan wij, willen jullie dat ook voor ons doen? We hebben daar nood aan ... We doen dat graag, ze hoeven ons niet te betalen voor ons gebed, maar ze steunen ons dan toch met een kleine vergoeding. Vroeger gaven ze dingen die ze thuis hadden: eieren, melk, groente, fruit, want vlees mochten we toen niet eten. En daar waren de zusters heel blij mee, en ook dankbaar.

Even terug naar de geschiedenis nu ... Er was ook nog de Tweede Wereldoorlog. Hebben de zusters clarissen het hier moeilijk gehad?

We hebben nog lange jaren samengeleefd met zusters die hier ook in de oorlogsjaren waren, ik weet het maar uit verhalen en geschriften. Tijdens de oorlog brachten de mensen ons te eten, zoals ze dat voordien ook deden. Als ze Duitsers tegenkwamen die hen vroegen waar ze met die eetwaar naartoe gingen, antwoordden ze dat ze dat naar de clarissen brachten omdat die niets hadden. De Duitsers zeiden dan: Die mensen moeten ook eten, breng het hun maar ... Niemand werd ooit aangehouden of die voedingswaren werden hun nooit afgenomen.

Tijdens de bombardementen moesten de zusters naar de kelder vluchten. De toenmalige abdis, moeder Gerardine Raskin, was verlamd. Telkens als de sirene

loeide, moesten de zusters haar op een draagbed mee naar de kelder nemen. Daardoor verbleef ze soms langer in de kelder dan de anderen. In de beginperiode, toen de bombardementen begonnen, vluchtten er zusters uit het klooster van Hasselt weg. De acht oudste slotzusters en een jongere slotzuster, die verpleegster was, samen met nog een buitenzuster. (Detail: twee van die zusters konden niet lopen.) Die buitenzuster, zuster Marguerite Ceunen, van Koersel, was de groot tante van de huidige kapelaan van Sint-Maarten, priester Wim Ceunen. Al die zusters werden hier hartelijk ontvangen en ze mochten verschillende maanden samenleven met onze zusters.

*Zr. Godelieve (Martha Bessemans)
 ° St.-Truiden 5/2/1910
 † Tongeren 28/1/1961*

Een tante van me, Martha Bessemans, onderwijzeres bij de Zusters van Liefde, bood zich hier in 1943 aan om slotzuster te worden. Maar wegens de overbezetting en de schaarsheid aan voedsel, kreeg ze de raad het bij de clarissen van Tongeren te proberen. Ze trad daar in op 4 oktober 1943.

Een van haar vriendinnen, Lucie Bellis van Sint-Gangelof, had meer geluk, zij kon hier op 4 mei 1947 terecht. U hebt lang met haar samengeleefd?

Ja, zuster Francisca Bellis was gedurende 65 jaar onze gewaardeerde medezuster. Ze overleed drie jaar geleden.

*Zr. Francisca (Lucie Bellis)
 ° 13/6/1918 – † 29/9/2012*

In gemeenschap leven, bidden en werken zijn de drie voornaamste pijlers van uw orde. Welk werk hebben de zusters altijd gedaan? Konden ze daarmee bijdragen om in hun levensonderhoud te voorzien?

Ja, zeker ertoe bijdragen in de mate van het mogelijke. We bakten hosties voor kerken en kloosters, werkten in de keuken en in de tuin, maakten prachtige kerkgewaden voor heel wat kerken ... We hebben ook veel wassen Mariabeeldjes onder een stolp gemaakt, echte kunstwerkjes.

Hebben de zusters clarissen een patrimonium aan kunst kunnen opbouwen?

Niet echt. Bij de opbouw van het klooster hebben de zusters enkele beelden laten maken in de beeldhouwschool hiertegenover, bij Michel Hoeken en Gerard Jansen. Alle beelden die nu nog in onze kerk staan, werden in hun atelier vervaardigd. We wilden, bij alles wat moest gebeuren, altijd mensen van Sint-Truiden betrekken. Dat schept een band. Zo heeft kunstenaar Ri Coëme hier 24 kleine glasraampjes, die het kerkelijk jaar uitbeelden, gemaakt voor de slotkapel. Maar ook de prachtige glasramen van de grote kapel, die zingende en musicerende engelen voorstellen, werden door hem gemaakt. Alles wat we hier hebben, zijn ook meestal giften van familie van de zusters en van vrienden en weldoeners.

*Glasraam met musicerende engelen
Ri Coëme ° 10/02/1914 - † 3/7/1979*

Zuster Mariette, u hebt ons verteld over het verleden en de geschiedenis, voor zover die u bekend is. Hoe kijkt u naar de toekomst en hebt u daarbij een boodschap voor onze lezers?

Vol vertrouwen kijken we naar de toekomst, ook al zijn we een kleine gemeenschap geworden. We blijven geloven in de zinvolheid van ons biddende leven, welke vorm het ook door de tijd heen zal aannemen. De essentie van het biddende en gegeven leven, in liefde en in dienst van de Kerk en de wereld, zal altijd blijven. We weten ons verbonden met zo veel clarissenkloosters over de hele wereld die sterk aangroeien, jonge mensen die willen leven naar het voorbeeld van de H. Clara.

Nu leven we naar Kerstmis toe. God werd mens uit liefde. Dat mysterie hield ook Clara innig bezig. Mogen dan ook alle mensen van goede wil met Kerstmis hun hart openstellen voor de komst van de Heer Jezus, zodat hij vrede en diepe vreugde kan geven opdat wij die met elkaar delen. Dan zal 2016 voor elke mens een vredevol en gelukkig jaar worden.

Dank u wel, zuster Mariette en zuster Karien, voor het gastvrije onthaal en voor uw persoonlijke visie op 165 jaar clarissen in Sint-Truiden.

Godelieve Bessemans

‘De Bink’ nr. 71, tijdschrift van de Heemkundige Kring Groot-Sint-Truiden